

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

_____ **Сергєєнко О.М.**

01 вересня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво естради»
	«Звукорежисура»
	«Спів»
	«Інструментальне виконавство(за видами)»
Статус дисципліни	За вибором здобувача вищої освіти

Київ – 2025

Робоча програма освітнього компоненту «Безпека життєдіяльності» для здобувачів вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Розробник: Гитун В.М.- викладач вищої кваліфікаційної категорії.

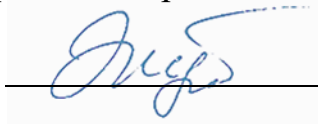
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Мистецтво співу»

Протокол №1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри **Кочерга А.І.**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Музичне мистецтво естради»

Протокол № 1 від 30 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедрою **Ж.Л. Карпенко-Боднарук**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри
«Інструментальне виконавство» (за видами)

Протокол № 1 від 01 вересня 2024 р.

Завідувач кафедри **Ясько О.А.**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки: 2-й 2-й	
Загальна кількість годин – 90	32	
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Кількість змістовних модулів – 3		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 32 самостійної роботи здобувача – 58 заочної форми навчання: аудиторних: 8 самостійної роботи -82	III-й	III-й
	Лекції:	
	30	6
	Семінарські:	
	2	2
Вид підсумкового контролю: Тестовий контроль	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: Диференційований залік	Самостійна робота:	
	58	82

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у структурно- логічній схемі підготовки фахівця за освітньо – кваліфікаційним рівнем "бакалавр", оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, соціології, психології, екології, економіки, менеджменту тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Мета: Вивчення дисципліни полягає в набутті здобувачами компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за

спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у здобувачів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково – обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1 Новітня історія України

ОК 2 Українська мова (за професійним спрямуванням)

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітніх програм «Музичне мистецтво естради», «Звукорежисура», «Спів», «Інструментальне виконавство (за видами)» вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Виявляти розуміння фінансово – адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти	ПРН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності":

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	ПРН 13
Виявляти розуміння фінансово – адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти	ПРН 16

1.1. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:
Знати:

- Поняття і зміст безпеки;
- Сучасні проблеми і головні завдання безпеки в життєдіяльності;
- Основні методи і системи забезпечення техногенної безпеки, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;
- Основні нормативно – правові акти в області забезпечення безпеки;
- Організаційно – правові заходи забезпечення безпечної життєдіяльності;
- Сукупність загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єктів господарювання в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

Вміти:

- Визначати коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;
- Оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загроз і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій.
- Приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.
- Ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднайти шляхи відвернення їхньої вражальної дії, використовуючи імовірнісні структурно – логічні моделі;
- Обґрунтувати нормативно – організаційні заходи забезпечення безпечної експлуатації технологічного обладнання та попередження виникнення надзвичайних ситуацій;
- Надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях;
- Аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин, енергетичного впливу та комбінованої дії ура жальних факторів.

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ФОРМУЮТЬСЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через такі компетентності: (ЗК – загальні СК – спеціальні)

Шифр	Назва компетентності	Дескриптори НРК				ПРН
		Знання Зн1 Концептуальні знання набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	
	Інтегральна компетентність					ПРН 13, ПРН 16
загальні (ЗК)						
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 13, ПРН 16
ЗК 4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 13, ПРН 16

ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 13, ПРН 16
спеціальні (СК)						
СК 13	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.	Зн1, Зн2	Ум1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3	ПРН 13, ПРН 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

5.1 Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- усне опитування;
- презентації виконаних результатів та досліджень;
- семінарські заняття;
- стандартизовані тести;
- залік.

5.2 Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань здобувачів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік).

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –A, B, C, D, E, FX, F).

Поточний контроль проводиться на кожному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів

Усна відповідь та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при

	цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Змістовний модуль 1			
T.1	T.2	T.3	ЗМ 1
С.Р.	У.О.	У.О.	
5	5	5	15

Змістовний модуль 2									
T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12	ЗМ
С.Р.	Т	Т	Т	Т	С.Р.	Т	Т	Т	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	45

Змістовний модуль 3					
T.13	T.14	T.15	ЗМ	МК	Диф. залік
С.з.	Т	У.О.		Т	
5	5	5	15	5	20

T1, T2 ... T7 – теми занять,

Т (тест) – $8 \times 5 = 40$,

УО (усне опитування) – $3 \times 5 = 15$

С.з. (семінарське заняття) - (нульові знання – 2, задовільно – 3, добре – 4, відмінно – 5) $1 \times 5 = 5$,
 С.р. (самостійна робота) - $3 \times 5 = 15$,
 Мод. контроль (модульний контроль) - (нульові знання – 2, задовільно – 3, добре – 4, відмінно – 5) $3 \times 5 = 15$;
 Диференційований залік-1 = 10

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів(сумарна)
Семінарські заняття	1	5
Самостійна робота	3	15
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	8	40
Усне опитування	3	15
Модульна контрольна робота	1	5
Диференційований залік	1	20
Всього		100

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань здобувачів

Підсумковий модульний (семестровий) контроль у вигляді заліку (20 балів) проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на індивідуальних заняттях та на модульному (семестровому) контролі знань, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни. Протягом вивчення модулю здобувачі вищої освіти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни.

Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень
		Теоретична підготовка
		Здобувач
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань
		вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує

Достатній	89-74	знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці
Задовільний	73-60	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу
Незадовільний	59-35	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки
Неприйнятний	34-1	здобувач не володіє навчальним матеріалом

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст тем програми

Змістовний модуль 1. Категорійно – понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Таксономія небезпек

Тема 1. Терміни та визначення. Джерела небезпеки, небезпечні та шкідливі фактори

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності.

Тема 2. Системний аналіз в безпеці життєдіяльності.

Системно – структурний підхід та системний аналіз – методологічна основа безпеки життєдіяльності. Система «людина – життєве середовище». Природне середовище. Соціально – політичне (соціальне) середовище. Техногенне середовище. Рівні системи «людина – життєве середовище».

Тема 3. Надзвичайні ситуації

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій. Класифікація надзвичайних ситуацій з метою взаємодії органів влади, відомств, підприємств та організацій.

Змістовний модуль 2. Природні, техногенні, соціальні та соціально-політичні загрози, що ведуть до надзвичайних ситуацій

Тема 4. Природні загрози, характер їх проявів і дії на людей, тварин, рослин та

об'єкти економіки

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Тема 5. Біологічні небезпеки.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Тема 6. Техногенні небезпеки, їхні причини та наслідки

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж.

Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки.

Тема 7. Пожежна безпека

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

Класифікація об'єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою. Показники пожежо вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Тема 8. Радіаційна безпека

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режимы захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

Тема 9. Хімічна безпека.

Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів безпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною безпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

Тема 10. Соціальні та соціально –політичні небезпеки, їхні види та характеристики.

Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, переробляння або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної безпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності

людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Тема 11. Соціальні та психологічні фактори ризику

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.

Тема 12. Застосування ризик –орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно – логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій

Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину (керівник, оператор, персонал, населення), об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятного ризику. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.

Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику. Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно- логічних моделей. Визначення базисних подій. Ідентифікація ризику. Розробка ризик- стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Вибір методів (відмова від ризиків, зниження, передача і ухвалення) та інструментів управління виявленим ризиком.

Змістовний модуль 3.

Підготовка до надзвичайної ситуації та дії в її умовах

Тема 13. Менеджмент безпеки

Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи

управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС. Компенсаційні та регламентні норми: пільги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, страхування, спеціальні виплати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування.

Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Основні показники рівнів небезпеки регіону, де знаходиться ВНЗ, які внесено у Паспорт ризику виникнення надзвичайних ситуацій області. Загальні засади моніторингу НС та порядок його здійснення. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального, природного, комбінованого.

Загальні функції управління пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Управлінське рішення, його сутність, правове, організаційне, інформаційне та документальне забезпечення. Загальна технологія та моделі прийняття управлінських рішень. Інформаційна підтримка та процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків.

Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Спеціальні об'єктові навчання і тренування. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту.

Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

Тема 14. Управління силами та засобами ОГ під час НС.

Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.

Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності.

Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків НС. Розрахунок сил та їх ешелоноване угруповання. Склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС.

Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів.

Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивує, дегазуючи та дезінфікуючи розчини..

Тема 15. Надання першої долікарської допомоги потерпілому

Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання. Надання першої допомоги при враженні діяльності мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності. Перша допомога при кровотечах та ушкодженнях м'яких тканин. Перша допомога при вивихах, розтягуваннях і розривах зв'язок та при переломах кісток.

Долікарська допомога при термічних впливах та хімічних опіках. Допомога при отруєннях. Допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою. Надання першої допомоги при утопленні.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	У тому числі					У тому числі				
	Усього	Лекційні	Практичні, семінарські	Самостійна робота	Індивідуальні	Усього	Лекційні	Практичні	Самостійна робота	Індивідуальні
Змістовний модуль 1. Категорійно – понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.										
Таксономія небезпек										
1. Терміни та визначення. Джерела небезпеки, небезпечні та шкідливі фактори	6	2		4		17	1		16	
2. Системний аналіз в безпеці життєдіяльності	6	2		4						

[illegible]

13. Менеджмент безпеки	6	2	2	2		14		1	12	
14. Управління силами та засобами ОГ під час НС.	6	2		4						
15. Надання першої долікарської допомоги потерпілому	4	2		2						
16. Модульний контроль	2									
Всього	90	30	2	58		90	6	2	82	

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Управління безпекою життєдіяльності	2

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Терміни та визначення. Джерела небезпеки, небезпечні та шкідливі фактори	4	4
2. Системний аналіз в безпеці життєдіяльності	4	4
3. Надзвичайні ситуації	4	4
4. Природні загрози, характер їх проявів і дії на людей, тварин, рослин та об'єкти економіки	6	6
5. Біологічні небезпеки	4	6
6. Техногенні небезпеки, їхні причини та наслідки	4	5
7. Пожежна безпека	4	5
8. Радіаційна безпека	4	5
9. Хімічна безпека	4	5
10. Соціальні та соціально – політичні небезпеки, їхні види та характеристики.	4	8
11. Соціальні та психологічні фактори ризику	4	6
12. Застосування ризик – орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно – логічних моделей виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій	4	6
13. Менеджмент безпеки	2	2
14. Управління силами та засобами ОГ під час НС.	4	4
15. Надання першої долікарської допомоги потерпілому	2	4
16. Модульний контроль		2
Всього	58	82

8. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Методичні рекомендації щодо проведення семінарських занять.
2. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.
3. Методичні рекомендації до організації модульного контролю.

8.1. Методичні рекомендації щодо проведення семінарських занять

Діяльність здобувача на семінарі полягає у виступах з повідомленнями, доповідями, рефератами, участі в їх обговоренні під керівництвом викладача.

Тому предмет методичних рекомендацій до участі в семінарі здобувача - підготовка та здійснення доповіді, відповіді на запитання, ведення дискусії, розробка та використання демонстраційного матеріалу.

Характер підготовки залежить від ролі, що доручена здобувачу (доповідач або учасник обговорення питання).

Підготовка до виступу з повідомленням, доповіддю, рефератом.

Порядок підготовки:

- уточнення та осмислювання теми;
- формулювання мети виступу. Наприклад: викласти стан рішення

певного питання теорії або практики; розкрити сутність конкретного процесу дослідження; дати характеристику отриманим результатам;

- визначення основних питань, що підлягають висвітленню;
- підбір фактичного матеріалу (теоретичних положень, прикладів із практики, даних експериментальних досліджень тощо);
- добір необхідного матеріалу та його аналіз; е) побудова композиції та плану виступу;
- написання повного тексту, тез виступу, розгорнутого плану.

Структура та зміст доповіді

Доповідь і повідомлення містять: вступ, основний зміст (головна частина) та висновки.

У вступній частині обов'язково вказуються тема, аргументація її вибору, ступінь актуальності.

Варто коротко повідомити про характер і обсяг пророблених джерел інформації.

Головна частина виступу містить вихідні теоретичні положення та факти, розкриває зміст і методи проведених досліджень, аналіз результатів, їх узагальнення. Важливо розкрити причинно-наслідкові зв'язки розглянутих явищ.

Перенасичення доповіді повідомлення фактами, цифрами, непроаналізованим, неузагальненим, бездоказовим матеріалом знижує його цінність і затушовує його зміст.

Заклучна частина виступу повинна відбивати підсумки містити узагальнення, висновки.

Тема 1. Управління безпекою життєдіяльності

Мета: забезпечити відповідні сучасним вимогам знання здобувачів про управління безпекою життєдіяльності.

План

1. Загальні положення
2. Основа управління безпекою життєдіяльності в Україні
3. Єдина державна система запобігання надзвичайних ситуацій в Україні
4. Функціональна підсистема єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру

Рекомендована література

1. Безпека життєдіяльності : Нормативні документи для навчальних закладів : На допомогу керівникам навчальних закладів [упоряд.: М.М. В. Васильчук, Ю. В. Бадюк] ; М-во освіти і науки України Київ : Основа, 2010
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : зб. наук. пр. всеукр. наук.- практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та

охорони праці. (Полтава, 28 квіт. 2022 р.) / під ред.: В. П. Титаренко, О. В. Кудря. Полтава : ПНПУ, 2022. 242 с.

4. Безпека життєдіяльності та охорона праці [Електронний ресурс] : практикум із тренінг-курсу для здобувачів вищої освіти спеціальності 061 «Журналістика» першого (бакалаврського) рівня / уклад. Є. О. Михайлова, О. Ф. Протасенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – 187 с
5. Желібо Є. П. Ж52 Безпека життєдіяльності: навч. посібник / Є. П. Желібо, І. С. Сагайдак. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2020. – 256 с. – (Серія “На допомогу здобувачу УДФСУ”; т. 59).

8.2 Методичні рекомендації до організації самостійної роботи

Текстова частина самостійної роботи викладається на стандартному папері формату А4 з однієї сторони і повинна містити вступ, основну частину, висновки та список використаної літератури. Поля: верхнє, нижнє та ліве- 20 мм, праве- 10 мм. Об'єм рукопису складає 10-15сторінок. Посилання на літературні джерела здійснюється шляхом зазначення у дужках номера, під яким та чи інша друкована праця наведена у списку використаної літератури. Наприклад, [1,8,12].

На титульній сторінці звіту мають бути зазначені назва кафедри, тема самостійної роботи, прізвище та ініціали здобувача, назва групи.

Звіт про самостійну роботу оцінюється за наступними критеріями:

- логічність плану;
- повнота і глибина розкриття теми;
- наявність таблиць, рисунків, схем;
- оформлення

Орієнтовні питання до заліку:

1. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик.
2. Безпека людини, суспільства, національна безпека.
3. Методологічні основи безпеки життєдіяльності.
4. Система «людина – життєве середовище».
5. Природне середовище.
6. Рівні системи «людина – життєве середовище».
7. Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій.
8. Класифікація надзвичайних ситуацій з метою взаємодії органів влади, відомств, підприємств та організацій.
9. Природні загрози, характер їх проявів і дії на людей, тварин, рослин та об'єкти економіки
10. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту.
11. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

12. Небезпечні гідрологічні процеси і явища
13. Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.
14. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.
15. Інфекційні захворювання тварин і рослин.
16. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу.
17. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
18. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій).
19. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння.
20. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.
21. Радіаційна безпека
22. Хімічна безпека.
23. Соціальні та соціально – політичні небезпеки, їхні види та характеристики.
24. Глобальні проблеми людства
25. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини.
26. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.
27. Соціальні та психологічні фактори ризику
28. Види поведінки людини та її психічна діяльність
29. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину
30. Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику.
31. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС.
32. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні.
33. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС.
34. Управління силами та засобами ОГ під час НС.
35. Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт.
36. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів.
37. Призначення першої долікарської допомоги та загальні принципи її надання.
38. Надання першої допомоги при враженні діяльності мозку, зупинці дихання та серцевої діяльності.
39. Перша допомога при кровотечах та ушкодженнях м'яких тканин
40. Перша допомога при вивихах, розтягуваннях і розривах зв'язок та при переломах кісток.
41. Долікарська допомога при термічних впливах та хімічних опіках.
42. Допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою.
43. Надання першої допомоги при утопленні.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

— словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари, бесіда);

- наочні (презентації, плакати,);
- практичні: (ситуативні задачі, моделювання життєвих ситуацій);
- методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни);
- методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю, метод тестового контролю).

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання LMS Moodle-інтегрованої комп'ютерної системи закладу вищої освіти.

- Робоча програма.
- Електронний курс на платформі Moodle.
- Ілюстративні матеріали.
- Аудіо та відеоматеріали.
- Інтерактивна дошка.
- Ситуативні задачі.
- Методичні рекомендації створення ментальних карт.
- Перелік питань до диференційованого заліку.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

ОСНОВНІ ЗАКОНОДАВЧІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

6. ДСТУ 2272-2006 „Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”.
7. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
8. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
9. Про адміністративні порушення: Закон України. – К., 1993.
10. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
11. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
12. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
13. Про охорону праці: Закон України. – К., 1992.
14. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.
15. Про цивільну оборону України: Закон України від 3 лютого 1993 р. – К., 1993.
16. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
17. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
18. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.

19. Безпека життєдіяльності : Нормативні документи для навчальних закладів : На допомогу керівникам навчальних закладів [упоряд.: М.М. В. Васильчук, Ю. В. Бадюк] ; М-во освіти і науки України Київ : Основа, 2010
20. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
21. Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : зб. наук. пр. всеукр. наук.- практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 28 квіт. 2022 р.) / під ред.: В. П. Титаренко, О. В. Кудря. Полтава : ПНПУ, 2022. 242 с.
22. Безпека життєдіяльності та охорона праці [Електронний ресурс] : практикум із тренінг-курсу для здобувачів вищої освіти спеціальності 061 «Журналістика» першого (бакалаврського) рівня / уклад. Є. О. Михайлова, О. Ф. Протасенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. – 187 с
23. Желібо Є. П. Ж52 Безпека життєдіяльності: навч. посібник / Є. П. Желібо, І. С. Сагайдак. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2020. – 256 с. – (Серія “На допомогу здобувачу УДФСУ”; т. 59).
24. Куриляк В.І. Безпека життєдіяльності:методичні рекомендації до проведення самостійної роботи для здобувачів спеціальностей 013 Початкова освіта, 014.13 Середня освіта (музичне мистецтво) освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр/ В.І.Куриляк. – Мукачево: МДУ, 2021. - 37 с., 1,56 др. арк..
25. Стиценко Т.Є., Пронюк Г.В., Сердюк Н.М., Хондак І.І. «Безпека життєдіяльності»: навч. посібник / Т.Є Стиценко, Г.В. Пронюк, Н.М. Сердюк, І.І. Хондак. – Харків: ХНУРЕ, 2018. – 336 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / О.С. Баб'як, О.М. Сітенко, І.В. Ківва та ін. – Х.: Ранок, 2000. – 304 с.
2. Заплатинський В. М. Полімовний тлумачний словник з безпеки. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 120 с. ISBN 978-911-01-0002-1
3. Іванова І.В., Заплатинський В.М., Гвоздій С.П. "Безпека життєдіяльності" навчально-контролюючі тести. – Київ: "Саміт-книга", 2005. – 148 с.
4. Кулалаєва Н.В., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д., Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання. Навчальний посібник. Київ, 2011. – 189 с.
5. Кулешов Н.І., Уваров Ю.В., Олейник Є.Л., Пустомельник В.П., Єгурнов Ф.І. Пожежна безпека будівель та споруд. – Харків, 2004. – 271 с.
6. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. Миколаїв. - ТОВ “Компанія ВІД”. – 2001. – 230 с.
7. Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України. – К., 1998. – 544 с.
8. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. – К.: Вища шк., 1995. – 238 с.
9. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. – Суми: Університет. книга, 1999. – 301 с.

10. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МНС України 19.10.2004 року № 126
11. Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування. Підручник для здобувачів. – К.: "Здоров'я", 2000. – 335 с.
12. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч.посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.
13. Ярошевська В.М., Ярошевський М.М., Москальов І.В. Безпека життєдіяльності. – К.: НМЦ, 1997. – 292 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.
3. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
4. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
5. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
<http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
6. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.
7. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи
<http://www.mns.gov.ua/>.
8. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
9. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
10. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
11. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України
<http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
12. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
13. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
14. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова